Οι εξισώσεις στην Μακροοικονομική

Το απλό κεϋνσιανό υπόδειγμα

Έστω ότι μια οικονομία είναι σε ισορροπία, δηλαδή τα μεγέθη της δεν μεταβάλλονται μέσα στο χρόνο. Έστω Y η παραγωγή της χώρας (όλων των αγαθών) μέσα σε ένα έτος. Αυτή αποτιμάται σε ένα μονάδικο ποσό, δηλαδή σε χρήματα. Τα συνολικά εισοδήματα στο έτος θα είναι επίσης ίσα με Y, καθώς η αμοιβή της παραγωγής μοιράζεται όλη στους ... Τα συνολικά εισοδήματα δαπανώνται σε καταναλωτικά αγαθά και επενδυτικά αγαθά, των οποίων τις αξίες σε χρήμα εντός έτους συμβολίζουμε με C και I. Θα είναι τότε

$$Y = C + I \qquad (1)$$

Αν τώρα γίνει η υπόθεση ότι η κατανάλωση εξαρτάται μόνο από το εισόδημα, δηλαδή είναι $C = f(Y)$, η (1) γίνεται

$$I = Y - C = Y - f(Y) \qquad (2)$$

δηλαδή οι επενδύσεις προσδιορίζουν μονοσήμαντα το Y. Ειδικότερα, αν $C(Y) = c_0 + cY$ η (2) γίνεται

$$Y = Y(I) = \frac{c_0 + I}{1 - c} \qquad (3)$$

Η (3) δείχνει την εξάρτηση της συνολικής παραγωγής από τις επενδύσεις

Η σχέση (3) δείχνει ότι μια μόνιμη μετα-
βολή στις επενδύσεις θα έχει μια πολλαπλάσια
μεταβολή στο εισόδημα, μέσω του πολλαπλασιαστή
$1/1-c$. Επομένως το c είναι κατά όρο 2,
δηλ. 0,8 τότε ο πολλαπλασιαστής θα
είναι $1/1-0,8 = 5$. Τονίζεται και δηλ.
ότι, αυτό θα συμβεί αν έχουμε μια
αύξηση των επενδύσεων για κάθε έτος
εξής. Ίδιο φαινόμενο ισχύει γενικότερα
στη (2). Θεωρώντας ότι $Y = Y(I)$ και
παραγωγίζοντας την (2) ως προς Z
έχουμε

$$1 = \frac{dY}{dI} - f'(Y)\frac{dY}{dI} \qquad (2')$$

$$2^{\cdot\cdot} \qquad \frac{dY}{dI} = \frac{1}{1 - f'(Y)}$$

Ο ρόλος της κυβέρνησης

Μέρος των εισοδημάτων των ατόμων
δηλώνεται σε φόρους, έστω T. Η κυβέρνηση
κάνει δαπάνες ύψους G, και αν ο
προϋπολογισμός της κυβέρνησης είναι
ισοσκελισμένος θα είναι $G = T$.
Αυτό δεν είναι απαραίτητο καθώς
μια κυβέρνηση μπορεί να δημιουργεί
ελλείμματα που θα καλύψει π.χ μέσω
έκδοσης χρήματος. Γενικά, η δαπάνη
θα δηλώνει σε (α) Καταναλωτικά
αγαθά ιδιωτών C (β) Επενδύσεις ιδιωτών
I και (γ) Αγαθά που χρησιμοποιεί
η κυβέρνηση G. Επομένως η (1)

γίνεται

$$Y = C + I + G \qquad (4)$$

Αν κάνουμε την θεωρία ότι η κατανά-
λωση των ιδιωτών εξαρτάται από το
εισόδημα των μείον τους φόρους, θα είναι
$$C = f(Y - T) \quad \text{και όχι} \quad C = f(Y)$$

Επομένως η (4) γίνεται

$$Y = f(Y - T) + I + G \qquad (5)$$

και αν ο προϋπολογισμός είναι ισοσκελισμένος

$$Y = f(Y - G) + I + G \qquad (6)$$

Αν $C = C_0 + c(Y - G)$ η (6) γίνεται

$$Y = G + \frac{C_0 + I}{1 - c} \qquad (7)$$

Η (7) αλλά και η (3) ελέγχουν το θεωρητι-
κό συμπέρασμα ότι αύξηση των
επενδύσεων ή αύξηση των δαπανών της κυβέρνησης
οδηγήσουν σε αύξηση της θεραπείας Y.
Το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται στην θεωρη-
χία ότι οι καταναλωτές έχουν συγκεκριμένη
οριακής κατανάλωσης c και δεν μεταβάλλεται
με το επίπεδο των εισοδήματος, κάτι
μη εύλογο. Επίσης, το επίπεδο της θεραπείας
χίνης Y εξαρτάται και από άλλους θεραπευ-
χόντες που δεν έχουν ψηλή ιδέα η
για θεραπεία.

Εξ ορισμού κυβερνητικών εγχειρημάτων
(π.χ. μηδενικοί φόροι, T = 0) αποδυθγές ότι
$$Y = \frac{I + G}{1 - c}$$
και ερμηνευτικά. κατά πόσο οι κυβερνητικές
δαπάνες αποδυθγούν "φράγμα" αναδυθγής.

Επιτόκια και Επενδύσεις

Το επίπεδο των επενδύσεων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως π.χ. το συνολικό εισόδημα Υ αλλά και το επιτόκιο όπου επικρατεί. Υψηλά επιτόκια αποθαρρύνουν επενδύσεις και αντιστρόφως. Έτσι αν είναι

$$I = I(Y, i) \text{ τότε έχουμε από την (3)}$$

$$Y = \frac{c_0 + I(Y, i)}{1 - c} \qquad (8)$$

Η σχέση (8) δείχνει ότι το εισόδημα τελικά εξαρτάται από το επιτόκιο i. Αν π.χ. $I = aY - \beta i$, το Y ικανοποιεί την σχέση $(1-c)Y = c_0 + aY - \beta i$ ή

$$Y = c_0 - \beta i \big/ (1 - c - a) \qquad (9)$$

που δείχνει ότι το Y είναι φθίνουσα συνάρτηση του επιτοκίου (για $\beta > 0$). Η (9) ονομάζεται καμπύλη $I-S$ (investment - savings).

— Τώρα, το επιτόκιο θα εξαρτηθεί και από την αγορά του χρήματος. Η ζήτηση χρήματος εξαρτάται από το εισόδημα, Υ, καθώς αυξημένα εισοδήματα συνοδεύονται αυξημένες συναλλαγές. Εδαφικώς αν η προσφορά χρήματος παραμένει αμετάβλητη, αύξηση στα εισοδήματα συνοδεύεται αύξηση της ζήτησης για χρήμα και εξ' αφορμής σε αύξηση των επιτοκίων. Έτσι είναι

$$i = i(Y, M) \text{ όπου } M \text{ η διαθέσιμη ποσό-}$$

τητα χρήματος. Το $\overset{\text{επιτόκιο}}{i}$ είναι αύξουσα συνάρτηση του Y και φθίνουσα του M, καθώς

αυξημένο χρήμα χαλαρώνει την ιδιωτική τα επιτόκια. Η σχέση $i=i(Y,M)$ ονομάζεται καμπύλη L-M (Liquidity - Money).

Δεδομένων των δαπανών, το επίπεδο του εισοδήματος, των επενδύσεων και του επιτοκίου προσδιορίζεται από την λύση του συστήματος εξισώσεων IS-LM δηλαδή

$$\begin{cases} Y = \dfrac{C_0 + I(Y,i)}{1-c} & (\text{η καμπύλη IS}) \\[4mm] i = i(Y,M) & (LM) \end{cases} \Bigg\} (9)$$

Αν φ.χ. $i = \gamma Y - \delta M$, $\gamma, \delta > 0$ και χρησιμοποιώντας την (9) έχουμε

$$Y = (C_0 - \beta(\gamma Y - \delta M))/(1-c-a)$$

που δείχνει ότι το Y προσδιορίζεται από το χρήμα M.

Για να σχημπληρωθεί η ανάλυση θα πρέπει να εισαχθούν και άλλες έννοιες περί χρήματος, εργασίας που ξεφεύγουν από τα όρια του μαθήματος αυτού. Βλέπε το σύγγραμμα που είχατε στο Α' έτος για τα κεϋνσιανά υποδείγματα.

Διαγραμματικά η δαπανάτω ανάλυση γίνεται ως εξής
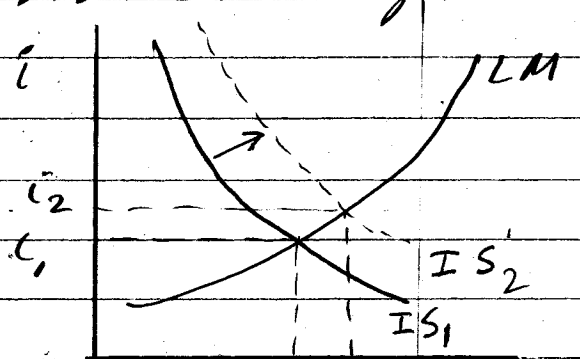
Διάγραμμα 1   Διάγραμμα 2

Στο διάγραμμα 1 η IS μετακινείται από την IS_1 στην IS_2, λόγω π.χ. καλύτερου επιχειρηματικού κλίματος. Τότε το εισόδημα αυξάνει από Y_1 σε Y_2, αλλά και το επιτόκιο από i_1 σε i_2, $i_2 > i_1$. Στο διάγραμμα 2 η καμπύλη LM μετακινείται από LM_1 σε LM_2, λόγω π.χ. αύξησης της ποσότητας χρήματος. Το εισόδημα πάλι αυξάνει από Y_1 σε Y_2, και το επιτόκιο μειώνεται από i_1 σε i_2, $i_2 < i_1$.

Στην πράξη, οι μεταβολές που αναφέρθηκαν παραπάνω θα έχουν και άλλες επιπτώσεις π.χ. στον πληθωρισμό, στην αγορά εργασίας, στο εμπορικό ισοζύγιο. Έτσι μια ολοκληρωμένη ανάλυση θα πρέπει να πραγαβει πολλές μεταβλητές, ακόμη.

Βλέπε την περιγραφή του IS-LM από τον P. Krugman (όπως εδώ στον κείμενου)

Οικονομική ανάπτυξη και επενδύσεις

Τα παραπάνω αναφέρονται σε ένα πλαίσιο "ισορροπίας" όπου δεν υπάρχουν δηλαδή χρονικές μεταβολές. Για να λάβουμε υπόψη η μεταβολές, έστω Y_t το εισόδημα στο έτος t, C_t, I_t η κατανάλωση και οι επενδύσεις στο έτος t. Το επίπεδο της παραγωγής θα εξαρτηθεί από το κατόχη κεφάλαιο το έτος t, έστω K_t, και των διαθέσιμη εργασία L_t, μέσω μιας συνάρτησης $Y_t = f(K_t, L_t)$. Θα θεωρήσουμε ότι έχουμε πλήρη απασχόληση και το εργατικό δυναμικό δεν αλλάζει

σημαντικά. Έτσι γράφουμε $Y_t = f(K_t)$.

Οι επενδύσεις ισοδυναμούν με αύξηση του διαθέσιμου κεφαλαίου, όπου όμως χρειάζεται κάθε χρόνο κάποιο "εμπήρεσης", όπου επίσης θεωρούνται ανάλογες του κεφαλαίου, έστω $\delta \cdot K_t$, δ σταθερά. Έτσι είναι

$$K_{t+1} = K_t + (I_t - \delta K_t) = (1-\delta)K_t + I_t \tag{10}$$

Όπως προηγουμένως, είναι $Y_t = C_t + I_t$, έτσι έχουμε από την (10) την σχέση που περιγράφει την μεταβολή του κεφαλαίου σαν συνάρτηση της κατανάλωσης:

$$K_{t+1} = (1-\delta)K_t + f(K_t) - C_t \tag{11}$$

Η (11) δείχνει ότι αυξημένη κατανάλωση έχει άμεση ωφέλεια αλλά μειώνει τις μελλοντικές προοπτικές καθώς μειώνει το κεφάλαιο των επόμενων γενεών. Έτσι στόχος μιας αναπτυξιακής πολιτικής θα μπορούσε να γραφεί ως εξής:

Να επιλεγούν επενδύσεις και καταναλώσεις I_t, C_t ώστε για όλα τα t

(α) Να ικανοποιείται η (11)

(β) Να ισχύει $I_t, C_t \geq$ και
$$Y_t = f(K_t) = I_t + C_t$$

(γ) Να επιτευχθεί ο αναπτυξιακός στόχος π.χ. $K_T \geq K_{στόχος}$

(δ) Να μεγιστοποιηθεί το συνολικό όφελος της κατανάλωσης

π.χ. $\max\limits_{c_t, I_t} \sum\limits_{t=t_1}^{t_2=T} U(c_t)/(1+\rho)^t$

όπου • $U(c)$ είναι μια συνάρτηση που περιγράφει το "όφελος" από κατανάλωση (δείτε το σύγγραμμα του Α' έτος – Μικρο-οικονομικ

• Το διάστημα $t_1 - \text{έως } t_2 = T$ είναι ο "ορίζοντας οικονομικού προγραμματισμού"

• ρ είναι ένας συντελεστής που μειώνει την αξία των μελλοντικών καταναλώσεων – δείτε πάλι το σύγγραμμα του Α' έτος

Προβλήματα αναπτυξιακής πολιτικής αυτής της μορφής μπορούν να επιλυθούν με το πρόγραμμα "βελτιστοποίησης" π.χ. Solver των Excel / των Open Office. Σαν άσκηση, λύστε ένα τέτοιο πρόβλημα με παραμέτρους:

• $f(k) = A k^\beta$ (ενδεικτικά $\beta = \frac{1}{2}$ $A = 8$)
• ρ, δ (ενδεικτικά $\rho = 3\%$, $\delta = 5\%$ ..)
• $U(c) = e^{-c/200}$
• $t_1 = 2013$ $t_2 = 2022$
• $K_1 = 600$ $K_2 = 720$

Σχετικό φύλλο λογισμικού υπάρχει στον ιστότοπο (Solveroptimization. xls)

IS-LMentary

A number of readers, both at this blog and other places, have been asking for an explanation of what IS-LM is all about. Fair enough – this blogosphere conversation has been an exchange among insiders, and probably a bit baffling to normal human beings (which is why I have been labeling my posts "wonkish").

[Update: IS-LM stands for investment-savings, liquidity-money -- which will make a lot of sense if you keep reading]

So, the first thing you need to know is that there are multiple correct ways of explaining IS-LM. That's because it's a model of several interacting markets, and you can enter from multiple directions, any one of which is a valid starting point.

My favorite of these approaches is to think of IS-LM as a way to reconcile two seemingly incompatible views about what determines interest rates. One view says that the interest rate is determined by the supply of and demand for savings – the "loanable funds" approach. The other says that the interest rate is determined by the tradeoff between bonds, which pay interest, and money, which doesn't, but which you can use for transactions and therefore has special value due to its liquidity – the "liquidity preference" approach. (Yes, some money-like things pay interest, but normally not as much as less liquid assets.)

How can both views be true? Because we are at minimum talking about *two* variables, not one – GDP as well as the interest rate. And the adjustment of GDP is what makes both loanable funds and liquidity preference hold at the same time.

Start with the loanable funds side. Suppose that desired savings and desired investment spending are currently equal, and that something causes the interest rate to fall. Must it rise back to its original level? Not necessarily. An excess of desired investment over desired savings can lead to economic expansion, which drives up income. And since some of the rise in income will be saved – and assuming that investment demand doesn't rise by as much – a sufficiently large rise in GDP can restore equality between desired savings and desired investment at the new interest rate.

That means that loanable funds doesn't determine the interest rate per se; it determines a set of possible combinations of the interest rate and GDP, with lower rates corresponding to higher GDP. And that's the IS curve.

Meanwhile, people deciding how to allocate their wealth are making tradeoffs between money and bonds. There's a downward-sloping demand for money – the higher the interest rate, the more people will skimp on liquidity in favor of higher returns. Suppose temporarily that the Fed holds the money supply fixed; in that case the interest rate must be such as to match that demand to the quantity of money. And the Fed can move the interest rate by changing the money supply: increase the supply of money and the interest rate must fall to induce people to hold a larger quantity.

Here too, however, GDP must be taken into account: a higher level of GDP will mean more transactions, and hence higher demand for money, other things equal. So higher GDP will mean that the interest rate needed to match supply and demand for money must rise. This means that like loanable funds, liquidity preference doesn't determine the interest rate per se; it defines a set of possible combinations of the interest rate and GDP – the LM curve.

And that's IS-LM:
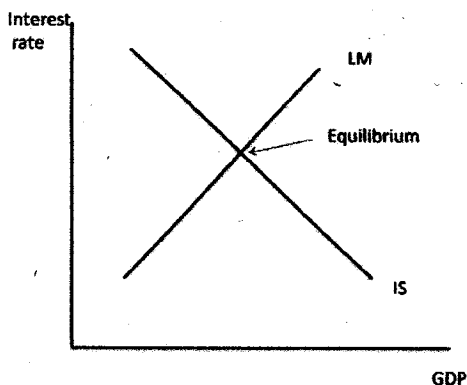
The point where the curves cross determines both GDP and the interest rate, and at that point both loanable funds and liquidity preference are valid.

What use is this framework? First of all, it helps you avoid fallacies like the notion that because savings must equal investment, government spending cannot lead to a rise in total spending – which right away puts us above the level of argument that famous Chicago professors somehow find convincing. And it also gets you past confusions like the notion that government deficits, by driving up interest rates, can actually cause the economy to contract.

Most spectacularly, IS-LM turns out to be very useful for thinking about extreme conditions like the present, in which private demand has fallen so far that the economy remains depressed even at a zero interest rate. In that case the picture looks like this:
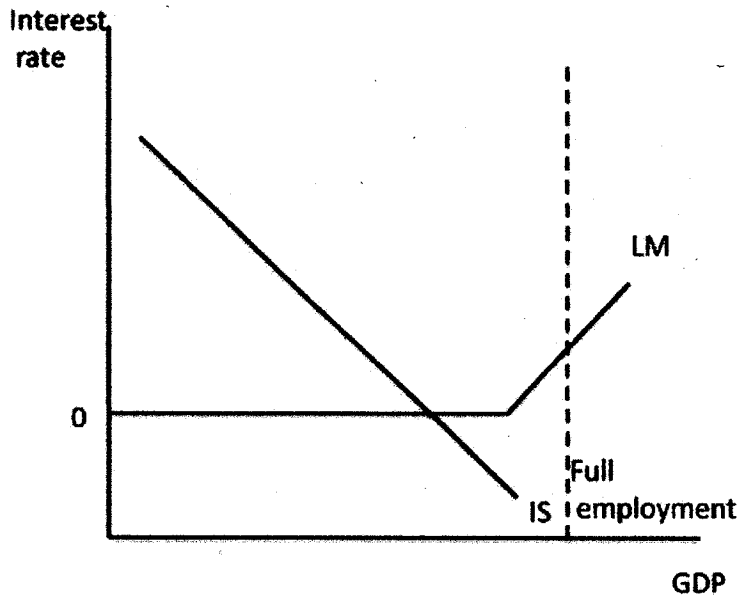
Why is the LM curve flat at zero? Because if the interest rate fell below zero, people would just hold cash instead of bonds. At the margin, then, money is just being held as a store of value, and changes in the money supply have no effect. This is, of course, the liquidity trap.

And IS-LM makes some predictions about what happens in the liquidity trap. Budget deficits shift IS to the right; in the liquidity trap that has no effect on the interest rate. Increases in the money supply do nothing at all.

That's why in early 2009, when the WSJ, the Austrians, and the other usual suspects were screaming about soaring rates and runaway inflation, those who understood IS-LM were predicting that interest rates would stay low and that even a tripling of the monetary base would not be inflationary. Events since then have, as I see it, been a huge vindication for the IS-LM types – despite some headline inflation driven by commodity prices – and a huge failure for the soaring-rates-and-inflation crowd.

Yes, IS-LM simplifies things a lot, and can't be taken as the final word. But it has done what good economic models are supposed to do: make sense of what we see, and make highly useful predictions about what would happen in unusual circumstances. Economists who understand IS-LM have done vastly better in tracking our current crisis than people who don't.